

"...

II. itiraza ilişkin gerekçeler :

1- Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunan dâvâlının gerekçesi özeti :

Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve Ticaret Borsaları, kanunlarında da belirtildiği üzere, görev ve gaye bakımından birbirinden ayrı kuruluşlardır. Böyle olduğu halde ticaret borsalarını, gelirlerinden Ziraat Odaları Birliğine pay ödeme zorunluğunda bırakan hüküm, kaynağını sosyal adalet ve vicdan esaslarından alan Anayasa'mızla bağdaşamaz. Anayasa, kişinin temel haklarını sosyal adalet ilkesiyle bağdaşamayacak surette sınırlayan iktisadî engelleri kaldırma yükümünü Devlete vermiş; kamu yararı ve başka nedenlerle kanunların temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunmasını yasaklamış; iktisadî ve sosyal hayatın adalete yaraşır biçimde gerçekleştirilmesini öngörmüştür. Kamu kurulu niteliğindeki meslek kuruluşları, Anayasa'ya ve demokratik esaslara aykırı işleyemez.

Anayasa'nın Sosyal ve İktisadî Haklar ve Ödevler Bölümünün gerekçesinde himaye ve yardımların Devletten geleceği belirtilmektedir. Ziraat Odaları Birliği, yardıma muhtaçsa bunu ticaret borsalarından değil yalnız Devletten isteyebilir.

İtiraz konusu hüküm, Anayasa'nın temel ilkesi olan sosyal adalet fikrine aykırı olduğu gibi ticaret borsalarının malî özerkliğini de zedeler niteliktedir. Esasen ticaret borsaları bağlı buldukları Ticaret Odaları ve Borsaları Birliğine olan borçlarını bile ödeyecek durumda değildirler,

2- Anayasa'ya aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varan mahkemenin gerekçesi özeti :

a) Yasaları, kuruluşları, görevleri birbirinden ayrı iki tüzel kişiden birinin ötekini gelirinden, vergi alır gibi yararlandı n iması onu imtiyazlı duruma getirmekte ve bu hal ise Anayasa'nın 12. maddesinin son fıkrasına aykırı düşmektedir.

b) Anayasa'nın 61. maddesi uyarınca kamu giderlerini karşılamak üzere kanunla toplanacak vergilerin tarhi ve tahsili Devlete aittir. Ziraat Odaları Birliğinin ticaret borsalarının gelirlerinin yüzde beşini almasına olanak sağlayan itiraz konusu hüküm, Anayasa'nın vergi ödevine ilişkin hükmüne aykırıdır.

c) Anayasa'nın 122. maddesinin son fıkrası hükmüne göre kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri demokratik esaslara aykırı olamaz. Bu kuruluşlar kanunla oluşurlar ve organları, kendilerince kendi üyeleri arasından seçilir. Şu duruma göre borsaların kendi gelirleri üzerinden, yalnız kendi kanunlarında çizilmiş sınırlar içinde kendi organlarının serbest karar ve iradeleri ile tasarrufta bulunabilmeleri gerekir, itiraz konusu hüküm, borsaları kendi organlarının irade ve rızaları dışında malî yüküme sokmakta, gelirleri üzerindeki hak ve yetkilerini kısıtlamakta, onların serbest iradelerine müdahale etmektedir. Hüküm, bu bakımdan, Anayasa'nın 122. maddesine de aykırıdır. Öte yandan kamu hizmeti gören bir birliğe gerekiyorsa, Devlet yardım etmelidir."